

a mű történéseit ábrázoló rajz elvetendő, mert az a legjobb esetben is az író és az olvasó közé toladó valami. Még a legnagyobb művészeket sem veszi ki. Felfogása szerint a könyvillusztrálás nem tartalmi ábrázolás, hanem az íróval való művészi, lelki együttátélés, viszont «a közösség azonban kizárja ugyanannak ismétlését». Ítélete szerint Aubrey BEARDSLEY illusztrációi mesterművek. Napjaink illusztrátorai közül névszerint csak Thomas Theodor HEINE-t említi. — Folyóiratunk különféle rovatai bő tájékoztatást nyújtanak a könyvbarátot érdeklő mindennemű könyvtári, könyvkiadói mozgalomról, eseményről. Számon tartja a könyv- és kéziratárveréseket s azok eredményeit. A külföldi könyvbarátok dolgai felől angliai, franciaországi és skandináviai levelezők adnak hírt. Hogy bő a bibliográfiai rovatuk, az önként értetődik.

I. K.

Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik. 66. évf. 1929. «Typographisches Gestalten» címszó alatt az első füzet művészi színvonalat követel a tipográfusmunka számára. Speciális cikkek tárgyalják a reklámtipográfia, a betűöntés, a fotográfikus illusztráció művészi alakításának a problémáit. — WITKOVSKY *Das Buch im Spiegel der Geistesgeschichte* címen értékes dolgozatban a könyv külső formáját (írásstípus, felhasznált anyag, kötés) a korszerű szellemi áramlatok termékeként vizsgálja. — A harmadik füzetben érdekes cikk *Schrift als Ornament* számol be a «Deutsches Buchmuseum» 1929 márciusi kiállításának gazdag anyagáról: az ősnymtatványok utól nem ért szépségében, a reformációkorabeli polémikus iratok erőteljes típusaiban épűgy, mint a LOUIS XIV. korszak nyomtatványainak pompázó vaskosságában, a romantika finomkodó Almanachjaiban megtalálja az egykorú szellemi áramlatok szemléletes kifejezését. — *Der Farbenholzschnitt im Wandel der Zeiten* címen A. REICHEL végigkíséri e technika művészi fejlődését a renaissance idejétől napjainkig. Techniko-stiláris tekintetben különösen a japáni fametszet-technikának a mult század hatvanas éveitől kezdve mindinkább erősödő hatása (párisi világkiállítás, 1867) lép előtérbe; R. kimutatja, hogy történetileg az impresszionizmus nem keveset köszön Japán művészetének. — F. HENDRIK C. O. CZESCHKA hamburgi iparművész grafikus munkásságát méltatja annak 50 éves jubileuma alkalmából. — E. HÖLSCHER *Photokombination* c. tanulmányában azt vitatja, hogy a photomontage név alatt közismert technika első eredményes kísérletei már a századforduló idejéig követhetők vissza a folyóiratokban; persze nem annyira reklámtechnikai célok, mint inkább a karikatúra szolgálatában. — W. SCHINGNITZ *Bücherschicksale und das Buch als Schicksal* címen érdekes történeti adatokat közöl arra vonatkozóan, mikor vált vezető egyéniségek életében valamely könyv sorsdöntő, elhatározó erejű tényezővé (FICHTE, NIETZSCHE). — *Die Kunst im Buche und das Buch in der Kunst* R. DIEHL tollából, nagy vonásokban vázolja a művészi könyvillusztráció történetét az antik időtől a jelenkorig; egyszersmind értesít arról, milyen helyet foglal el, milyen megbecsülésben volt része a könyvnek egy és más kor kultúrájában. — A 11—12. kettős füzet a svájci grafika állásáról ad beszámolót. A svájci német grafika technikai készültségét bemutató cikkek mellett R. BERNOULLI ismertetése *Die schweizerische staatliche Graphik-Sammlung* (a zürichi technikai főiskola épületében) számíthat érdeklődésre a nevezett gyűjtemény

rövid történetével és gyűjtési irányelveinek vázlatával (alapított 1867-ben). — A «Deutsche Bücherkünstler und Gebrauchsgraphiker der Gegenwart» rovat tartalmaz tanulmányokat közl a modern német grafika markáns alakjairól. H. NACHOD Fritz RICHTER salzburgi grafikus-illusztrátor egészséges humorú, talpraesetten naív művészetét mutatja be. E. HÖLSCHER tollából a tehetséges reklámtervező Karl MICHEL szélsőségek közt hányódó fejlődésmenete tárul elénk. K. BLANCK Karl RÖSSING esseni fametsző-illusztrátor érdes, energikus művészetéről ír: RÖSSING gyökeres, népies monumentalitásra törő művészete orosz autorok (GOGOL, DOSZTOJEVSKIJ) illusztrálásában éri el fejlődése csúcspontját. — A tízenkét füzetre terjedő évfolyamban a felsorolt művelődéstörténeti érdekű tanulmányok mellett számos cikk tárgyal aktuális tipográfiai, betűöntési, reprodukciótechnikai, festékhasználati etc. problémákat: a 6. és 8. füzet kizárólag ilyes kérdésekkel foglalkozik.

DR. BARTHA DÉNES.

Bulletin du Bibliophile et du Bibliothécaire. 1929 november—decemberi és a folyó év január—szeptemberi számai. A francia könyvbarátok érdeklődésének előterébe az első-, az igazi első-, az eredeti-kiadások feletti viták és felvilágosítások állanak. Már régóta folynak az érdekesebbnél érdekesebb cikkek egy-egy nevezetes mű «princeps»-je körül. Úgy e kérdések, mint egyes írók művei bibliográfiájának pontosságát kiegészítő közlemények, valamint irodalomtörténeti érdekességű bibliográfiai ritkaságok, felfedezések leírása kizárólag a francia bibliofil érdekelvén, ismertetésüket elhagvhatjuk. Figyelmünkre méltó azonban HESSE Raymond cikksorozata, amelyben a francia bibliofil-társaságok felsorolását és ismertetését folytatja. A Bulletin előző számaiban hét cikkben sorolta fel a háború kitöréséig alakult bibliofil társaságokat és ismertette munkásságukat. VIII—XIX-ig számozott cikkeiben HESSE sorba beszámlol a háború vége óta alakított bibliofil-társaságokról, céljaikról, tárgyaikról, kiadványaikról. Jellemző, hogy már két női bibliofil társaság is alakult. Ezek közül az első a «Les Cent-une» nevet vette fel azért, hogy már címében jelezze, hogy tagjaik nők (levén a francia számjegyek közül az egy = *un*, az egyetlen, melynek nőnemű formája is van = *une*, tehát a «számjegyek» nők.) A bibliofilek úgy segítettek magukon, hogy feleségeiket igyekeztek felvétetni a tagok sorába. A második női bibliofil-társaságnak ez a címe: «Cent femmes amies des livres». Céljuk női írásokat, nők illusztrációival kiadni. Ezt szabályzatukba azonban nem vették fel, mert szabad kezet kívántak biztosítani maguknak, hogy esetleg férfiművét is kiadhassák. A párisi társaságok után a vidékiekre került a sor s a Normandia-i könyvbarátok a 19-ik ismertetett társaság a «La Nouvelle Société Normande du Livre Illustré» 1929-ben alakulván meg, valószínűleg még néhány könyvbarát egyesülettel a következő számokban még meg fogunk ismerkedni. A tagok 600—1000 frankot, néhol többet is fizetnek egy évre, amely összegért egy szép könyvet kapnak. Gazdag az az ország, amely a gyűjtés és a műérzék egyik ágában ily nagy érdeklődést és eredményt tud felmutatni. DORMOY Marie: Jaques DOUCET-ről ír meleg megemlékezést. Meg is érdemelte, mert vagyonszerző mesterségén kívül (nagy szabó) a gyűjtéshez és az igazi maecenasi működéshez is jól értett. Tíz éven át a XVIII. század termékeit — kizárólag csak a legelsőrangúakat — gyűjtötte képből, bútorban